

БІЗНЕС І ПІДПРИЄМНИЦТВО

УДК: 636:637.1

РОЗВИТОК МОЛОЧНОГО СКОТАРСТВА В СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ РЕГІОНУ ©

М.А. КОРОТЄЄВ,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки, Уманський
національний університет садівництва
(м. Умань)

О.С. КОЛЕСОВ,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки та аналізу,
Вінницький національний аграрний
університет
(м. Вінниця)

А.О. ХАРЕНКО,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри маркетингу,
Уманський національний університет
садівництва
(м. Умань)

У статті проведено дослідження розвитку галузі молочного скотарства у сільськогосподарських підприємствах Уманського району Черкаської області. Визначено тенденції зміни поголів'я корів, їх продуктивності і валового надою та фактори, під впливом яких вони формуються. Визначено провідні підприємства галузі на території району та розглянуто показники їх діяльності. Проаналізовано економічну ефективність молочного скотарства в підприємствах району. Досліджено канали реалізації молока та їх вплив на рівень закупівельних цін. Встановлено, що одним із факторів, що стримує розвиток галузі молочного скотарства в сільськогосподарських підприємствах є відсутність цінового паритету та випереджаючі темпи росту витрат відносно підвищення цін реалізації молока. Визначено, що подальший розвиток молочного скотарства потребує налагодження взаємовигідної співпраці товаровиробників із переробними підприємствами за участі державних інституцій на основі формування кластерних структур. Обґрунтовано необхідність всебічної інтенсифікації галузі молочного скотарства як одного з основних напрямів підвищення її ефективності та конкурентоспроможності.

Ключові слова: сільськогосподарські підприємства, скотарство, молоко, виробництво, ефективність, інтенсифікація, цінова політика.

Табл. 4. Рис. 2. Літ. 9.

© **М.А. КОРОТЄЄВ, О.С. КОЛЕСОВ, А.О. ХАРЕНКО, 2016**

Постановка проблеми. Молочне скотарство – традиційно важлива і невід’ємна складова сільського господарства, яка зумовлює соціально-економічний стан усіх категорій господарств України. Протягом тривалого часу галузь перебуває у кризовій ситуації і зазнала найбільш руйнівних, деструктивних змін. Через відсутність достатньої офіційної підтримки національних програм відповідних галузей сільського господарства, виробництво в цілому поки що не зорієнтоване на кінцевий результат, не має визначених напрямів концентрації ресурсів, використання інвестицій, виваженої політики протекціонізму на зовнішньому ринку щодо імпорту продукції тваринного походження тощо [4]. Також, внаслідок впливу загальноекономічних і внутрішньогалузевих чинників протягом останніх років в молочній галузі спостерігаються негативні процеси: зростання різниці між закупівельними і роздрібними цінами, нерозвиненість ринкової інфраструктури і відносин між виробниками та переробниками молока, зниження рівня споживання молока і молочних продуктів. Молочна галузь нині розвивається екстенсивним шляхом, її розвиток ускладнюється дією багатьох обмежень, найбільший вплив серед яких здійснюють сировинні, фінансові та споживчого попиту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема вирізняється багатогранністю складових її аспектів та їх багаторівневим характером. Значний внесок у її вирішення внесли наступні науковці: В. Антощенкова [1], О. Безсмертна [2], О. Бінерт [3], В. Ладика [5], Н. Мрачковська [6], П. Саблук [4], І. Свиноус [7], Д. Семенда [8], С. Чугаєвська [9] та інші. Проте, наукові розробки зазначених та інших авторів не дали змоги в повній мірі вирішити проблему ефективного розвитку молочного скотарства в сільськогосподарських підприємствах із врахуванням необхідності забезпечення продовольчої безпеки країни.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження розвитку молочного скотарства в сільськогосподарських підприємствах Уманського району Черкаської області та розробка рекомендацій із забезпечення його ефективного функціонування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечення ефективного функціонування галузі молочного скотарства є одним з найважливіших стратегічних завдань, як у контексті гарантування продовольчої безпеки країни так і з позицій піднесення економічного розвитку аграрних підприємств.

Обсяги валового виробництва молока у сільськогосподарських підприємствах безпосередньо залежать від чисельності поголів’я корів та рівня середньорічного надою на одну їх голову. Проведені дослідження свідчать про певне зменшення чисельності поголів’я корів впродовж 2010-2014 рр. у сільськогосподарських підприємствах Уманського району. В цілому за аналізований період їх чисельність зменшилась із 3285 гол. у 2010 р. до 2851 гол. у 2014 р., або на 13,2% (табл. 1). Найбільше чисельність поголів’я корів скоротилася у ДП «Умань Агро», яке є правонаступником згодом ДП «Харвіст» (до того ДП «Ілліч-Агро Умань») – із 1199 гол. у 2010 р. до 788 гол. у 2014 р., або на 421 гол.

Разом з тим продуктивність корів у сільськогосподарських підприємствах Уманського району дещо підвищилась – середньорічний надій молока від однієї корови збільшився з 4065 кг до 4592 кг, або на 13,0%. Позитивно оцінюючи дану тенденцію, варто зауважити, що продуктивність корів в розвинутих країнах світу, таких як Ізраїль (13000 кг молока), США (8431 кг молока), Данія (7344 кг молока)

та ін. вказує на нагальну необхідність підвищення надоїв та розвитку галузі молочного скотарства [5]. Ряд товаровиробників району має такий позитивний досвід, а середньорічний надій від однієї корови у них наближається до світових стандартів.

Таблиця 1

Динаміка поголів'я і продуктивності корів та валового надою молока у сільськогосподарських підприємствах Уманського району

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2014 р. у % до 2010 р.
Поголів'я корів, гол.						
Підприємства району – усього	3285	3217	3807	2902	2851	86,8
у тому числі: ТОВ «Агровіт»	418	415	418	465	465	111,2
ДП «Умань Агро»	1199	1299	1284	806	778	64,9
Середньорічний надій молока на 1 корову, кг						
Підприємства району – усього	4065	4001	3906	4521	4592	113,0
у тому числі: ТОВ «Агровіт»	3926	4295	5627	5390	5475	139,5
ДП «Умань Агро»	5112	4790	4570	5455	5883	115,1
Валовий надій молока, ц						
Підприємства району – усього	133527	128702	148687	131203	130927	98,1
у тому числі: ТОВ «Агровіт»	16412	17826	23519	25063	25460	155,1
ДП «Умань Агро»	61292	62218	58685	43967	45769	74,7

Джерело: за даними Головного управління статистики у Черкаській області

Серед них найбільші показники продуктивності корів у 2014 році мали ТОВ «Полянецьке» (6075 кг), ДП «Умань Агро» (5883 кг), ТОВ «Агровіт» (5475 кг) та ін. Дані підприємства не лише посідають лідируючі позиції за продуктивністю корів, але й постійно її нарощують. Незважаючи на позитивну динаміку продуктивності корів у 2010-2014 рр., зменшення їх поголів'я негативно позначилось на обсягах валового виробництва молока у сільськогосподарських підприємствах Уманського району. Валовий надій молока за досліджуваний період зменшився із 133527 ц до 130927 ц, або на 1,9%. Найбільше, внаслідок скорочення поголів'я, за досліджуваний період валовий надій молока знизився у ДП «Умань Агро» – із 61292 ц у 2010 р. до 43967 у 2014 р., або на 17325 ц. Разом з тим, у цілому ряді підприємств за 2010-2014 рр. спостерігається нарощування валового виробництва молока. Так, у ТОВ «Полянецьке» – на 29,1%, ТОВ «Дубова» – на 30,0 %, ФГ «АФ «Базис» – на 47,8%, ТОВ «Агровіт» – на 55,1%, у ТОВ АФ «Ліга» його обсяг збільшився більш ніж у 2 рази. Разом з тим, такого нарощування виявилось недостатньо для того, щоб компенсувати скорочення валового надою молока у інших підприємствах району.

Проведений аналіз розвитку галузі молочного скотарства у сільськогосподарських підприємствах Уманського району свідчить про те, що основні обсяги виробництва і реалізації молока зосереджено у двох підприємствах – ДП «Умань Агро» та ТОВ «Агровіт» (рис. 1).

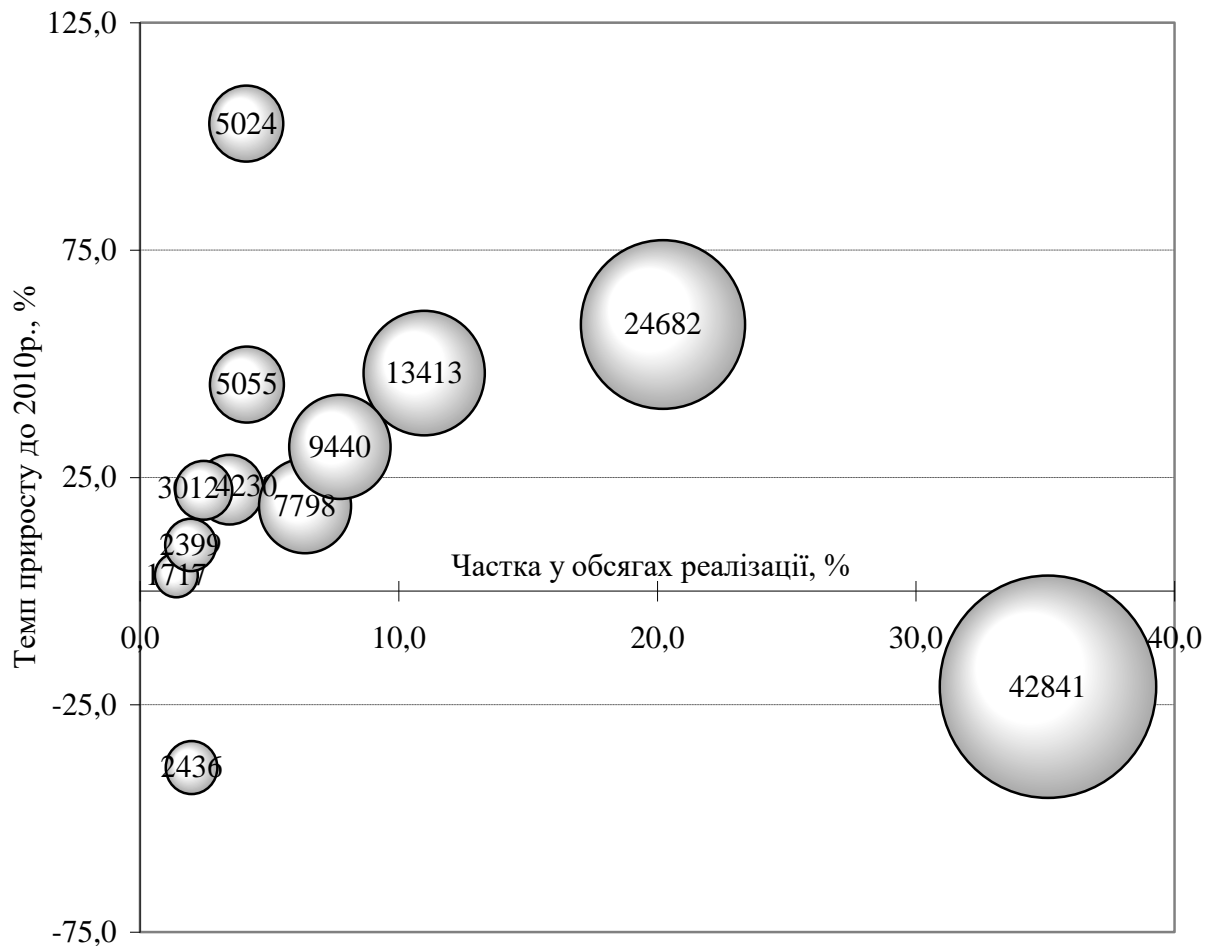

Рис. 1. Кількість, питома вага та темпи приросту кількості реалізованого молока у сільськогосподарських підприємствах Уманського району, 2014р.

Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики у Черкаській області

Сумарна частка даних підприємств у поголів'ї корів молочного стада у 2014 р. перевищує 40 %, а у обсягах виробництва і реалізації молока складає більше 50%. При цьому, у ТОВ «Агровіт» в період 2010-2014 рр. простежується позитивна динаміка розвитку галузі молочного скотарства, нарощується поголів'я, підвищується його продуктивність, збільшуються обсяги виробництва молока, а частка підприємства в загальній кількості реалізованого підприємствами району молока збільшилась із 13,1 до 20,2%. В той же час, ДП «Умань Агро», хоча й займає лідируючі позиції у виробництві і реалізації молока серед товаровиробників Уманського району, тенденції розвитку галузі зовсім протилежні. Підприємство стрімко втрачає свої позиції – його частка в обсягах реалізованого молока за період 2010-2014 рр. знизилась з 45,8 до 35,1%. Внаслідок зміни декількох власників та

переорієнтації виробничого напрямку поголів'я корів у підприємстві скорчується, а обсяги виробництва молока зменшуються в масштабах, що справляють визначальний вплив на загальнорайонні показники.

Ключовим чинником, що визначає перспективи розвитку будь-якої галузі, зокрема і молочного скотарства, є її економічна ефективність. Посилення у досліджуваний період інфляційних процесів у країні, здорожчання виробництва власних та підвищення рівня цін на куповані засоби виробництва (корми, засоби захисту тварин, паливно-мастильні матеріали, електроенергію та ін.) призвело до того, що виробничі витрати на утримання 1 корови у підприємствах Уманського району зросли – із 7669,56 грн. у 2010 р. до 13622,62 грн. у 2014 р., або на 77,6% (табл. 2). Внаслідок того, що ріст витрат відбувався випереджаючими темпами відносно підвищення продуктивності корів, виробнича собівартість 1 ц молока у підприємствах району збільшилась – із 188,68 грн. у 2010 р. до 296,64 грн. у 2014 р., або на 57,2%. Відповідно підвищилась і повна собівартість 1 ц реалізованого молока з 186,99 грн. до 331,56 грн., або на 77,3%. Відшкодування товаровиробникам витрат, понесених на виробництво і забезпечення одержання прибутку та формування умов для сталого розвитку галузі покликаний забезпечити механізм ціноутворення.

Таблиця 2

**Економічна ефективність виробництва молока
у сільськогосподарських підприємствах Уманського району**

Показник	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2014 р. у % до 2010 р.
Середньорічний надій молока від однієї корови, кг	4065	4001	3906	4521	4592	113,0
Виробничі витрати на 1 корову, грн	7669,56	9147,84	10024,01	14168,33	13622,62	177,6
Рівень товарності, %	88,7	91,1	93,2	92,5	93,2	4,5
Виробнича собівартість 1 ц молока, грн	188,68	228,66	256,66	313,38	296,64	157,2
Повна собівартість 1 ц реалізованого молока, грн	186,99	282,40	334,19	316,41	331,56	177,3
Середня ціна реалізації 1 ц молока, грн	280,56	307,79	281,24	339,68	366,84	130,8
Прибуток (збиток) на 1 ц молока, грн.	93,57	25,39	-52,95	23,27	35,28	37,7
Прибуток (збиток) на 1 корову, грн	3375,40	925,55	-1926,77	973,50	1510,24	44,7
Рівень рентабельності (збитковості), %	50,0	9,0	-15,8	7,4	10,6	-39,4

Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики у Черкаській області

В той же час, середня ціна 1 ц молока, реалізованого сільськогосподарськими підприємствами Уманського району за 2010-2014 рр. підвищилися із 280,56 грн. до 366,84 грн., або лише на 30,8% (рис. 2). При цьому простежується чітка обернена

залежність ціни 1 ц від кількості виробленого і реалізованого молока, тобто його пропозиції. Так, у 2011 р., коли пропозиція молока сільськогосподарськими підприємствами району була найнижчою за досліджуваний період, ціна суттєво зросла, в той же час як у наступному 2012 р. коли зафіксовані найбільші обсяги реалізації молока, ціна за 1 ц знизилась практично до рівня 2010 р. Також простежується суттєва залежність рівня цін на молоко від каналу реалізації. Сільськогосподарські підприємства Уманського району реалізують вироблене молоко за двома основними каналами (табл. 3).

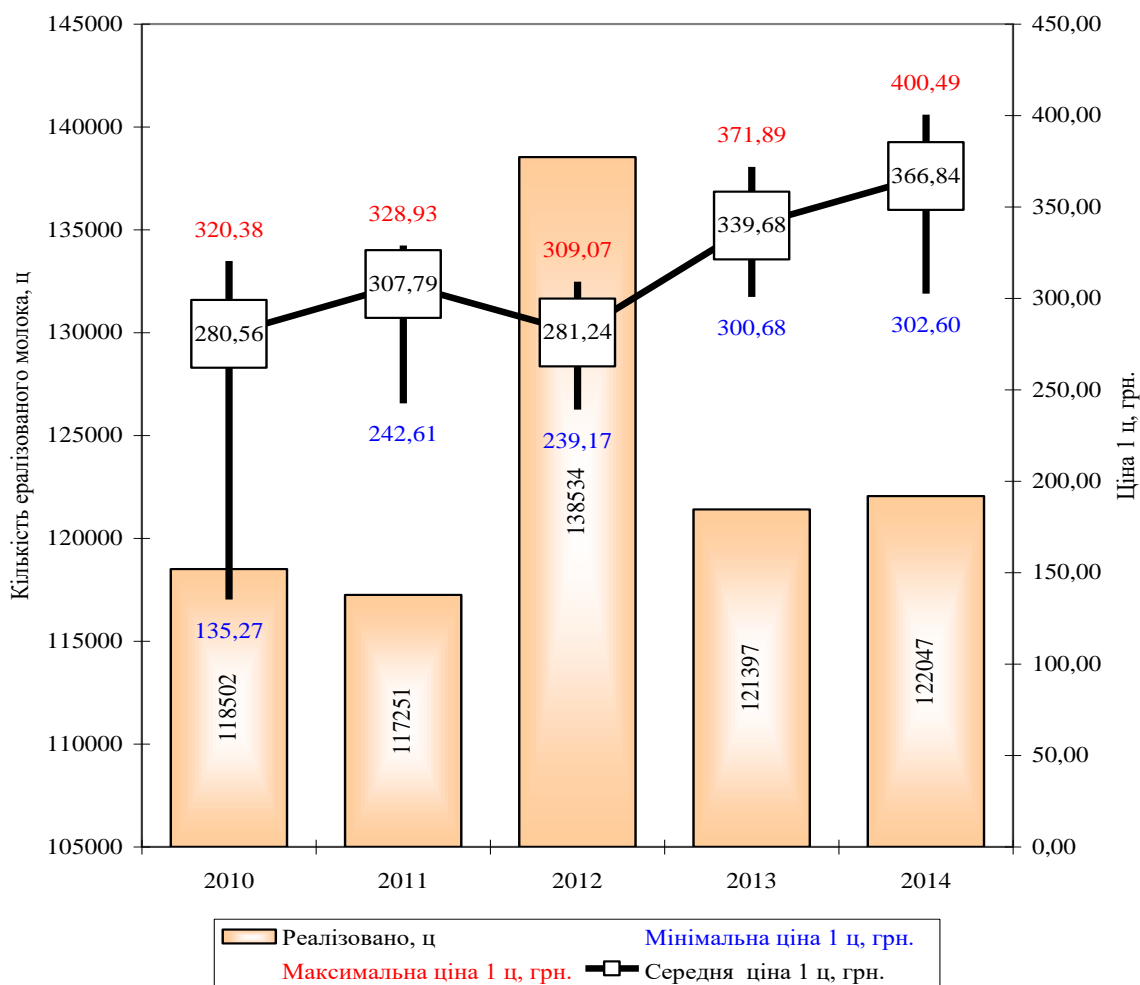

Рис. 2. Динаміка кількості та ціни реалізації 1 ц молока у сільськогосподарських підприємствах Уманського району

Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики у Черкаській області

Підприємства-лідери, що можуть забезпечити великі партії молока та гарантують його високу якість, укладають угоду та реалізують молоко безпосередньо на переробні підприємства, уникаючи посередників за найвищою з поміж інших каналів ціною реалізації. За даним каналом було у 2014 р. підприємствами району реалізовано 65,8% за ціною 378,26 грн за 1 ц. Всі решта товаровиробників

реалізують своє молоко іншим господарюючим суб'єктам та за іншими напрямками – тобто посередникам (33,3% всього реалізованого молока), за значно нижчою ціною – 338,22 грн. Частка інших каналів реалізації у структурі реалізованого молока підприємствами району є не значною і сумарно не перевищує 1%.

Таблиця 3

**Реалізація молока сільськогосподарськими підприємствами
Уманського району за каналами реалізації у 2014 р.**

Канал реалізації	Питома вага каналу реалізації, %	Ціна 1 ц, грн.
Усього		
у т.ч. за каналами:	100,0	364,89
переробним підприємствам	65,8	378,26
населенню в рахунок оплати праці	0,1	347,39
пайовикам в рахунок орендної плати	0,0	267,36
на ринку, через власні магазини, ларки, палатки	0,8	378,43
іншим господарюючим суб'єктам та за іншими напрямками	33,3	338,22

Джерело: за даними Головного управління статистики у Черкаській області

У результаті випереджаючого росту витрат відносно підвищення реалізаційних цін на молоко прибуток від реалізації 1 ц молока у сільськогосподарських підприємствах Уманського району знизився із 93,57 грн у 2010 р. до 35,28 грн у 2014 р., а його розмір у розрахунку на 1 корову – із 3375,40 грн до 1510,24 грн відповідно. При цьому, якщо у 2010 р. збиток від реалізації молока одержали лише 2 з 13 підприємств району, то у 2014 р. їх кількість вже збільшилась до 4-х з 12. Таким чином, відсутність цінового паритету та випереджаючі темпи росту витрат відносно підвищення цін реалізації молока є одним із визначальних факторів, що стримує розвиток галузі молочного скотарства в сільськогосподарських підприємствах.

Це свідчить про гостру необхідність врегулювання механізму ціноутворення на засадах паритетності, при якому закупівельні ціни дозволили б не лише компенсувати витрати, але й гарантували виробникам можливість розширеного відтворення та економічно стимулювали їх розвивати галузь молочного скотарства. Як свідчить досвід країн з розвинутою економікою, налагодження тісної взаємодії сільськогосподарських та молокопереробних підприємств можливе за участі державних інституцій на основі розвитку кластерів у галузі молочного скотарства [7]. Розвиток інтеграційних зв'язків між виробниками і переробниками на взаємовигідних умовах забезпечить підвищення ефективності виробництва і якості молокопродукції. Включення до кластерів освітніх і наукових установ дозволить поліпшити кадрове, наукове і інформаційне забезпечення господарств на основі впровадження нових технологій, а також досягнень науково-технічного прогресу. Важлива роль у формуванні інноваційних процесів належить інвестиційному забезпеченню галузі та необхідності тісної співпраці з науково-дослідними установами [9].

Саме всебічна інтенсифікація молочного скотарства та перехід галузі на інноваційно-інвестиційну модель розвитку є ключовим елементом підвищення її ефективності та конкурентоспроможності. Результати групування сільськогосподарських підприємств Уманського району за рівнем інтенсивності галузі молочного скотарства засвідчують, що із підвищення виробничих витрат на 1 корову проявляється стійка тенденція до зростання їх продуктивності (табл.4).

Таблиця 4

Вплив рівня інтенсивності на економічну ефективність виробництва молока у сільськогосподарських підприємствах Уманського району, 2014р.

Група підприємств за рівнем виробничих витрат на 1 корову, грн	Кількість підприємств у групі	Виробничі витрати на 1 корову, грн	Середньорічний надій молока на 1 корову, кг	Виробнича собівартість 1 ц, грн	Повна собівартість 1 ц, грн	Ціна реалізації 1 ц, грн	Прибуток на 1 ц, грн	Прибуток на 1 корову, грн	Рівень рентабельності, %
I група до 9597 грн.	3	5684,87	2363	240,63	275,95	334,40	58,46	1161,18	21,2
II група від 9598 до 14647 грн.	5	11406,63	3809	299,44	320,40	343,88	23,48	848,13	7,3
III група 14648 грн. і більше	4	17326,04	5690	304,52	341,80	376,75	34,95	1873,72	10,2
У середньому або всього	12	13622,62	4592	296,64	331,56	366,84	35,28	1510,24	10,6

Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики у Черкаській області

Якщо у підприємствах першої групи з середнім розміром виробничих витрат на 1 корову 3684,87 грн. середньорічний надій молока на 1 корову становить 2363 кг, то у третій групі за витрат на 1 корову 17326,04 грн. середньорічний надій молока на 1 корову складає 5690 кг, або у 2,4 рази вище відносно першої групи. Збільшення сукупних виробничих витрат хоч супроводжується збільшенням продуктивності тварин, але дещо підвищує собівартість 1 ц молока, що пов'язано із значними витратами на технологічне переоснащення виробництва. Разом з тим, це супроводжується покращенням якості молока, що відповідно позначається на рівні ціни його реалізації. Якщо підприємства першої групи реалізували молоко за середньою ціною 334,40 грн за 1 ц, то підприємства третьої групи – за ціною 376,75 грн за 1 ц, або на 12,7% вище. Як наслідок, у підприємствах першої та другої груп виробництво молока є менш прибутковим, ніж у підприємствах третьої групи, що характеризуються найвищим рівнем продуктивності та інтенсивності молочного скотарства, при якому з розрахунку на одну корову одержано 1873,72 грн. прибутку.

Разом з тим, сучасний рівень інтенсифікації молочного скотарства у переважній більшості сільськогосподарських підприємств далекий від оптимального, що пов'язано з низькою інвестиційною привабливістю галузі.

Більшість дослідників основною причиною зниження інвестицій в сільське господарство, зокрема в молочне скотарство, вважають низький рівень інвестиційної привабливості, який зумовлений низкою причин, серед яких: нестабільна політична і економічна ситуація, відсутність в Україні повноцінного ринку землі, невисокі темпи інтеграції країни у європейські ринки, недосконалі механізми державної інвестиційної підтримки товаровиробників галузі молочного скотарства. Вимоги до якості молока, закріплені у державних стандартах, значно нижчі за світові. Це створює підґрунтя для неотримання достойної ціни за якісне молоко, що, в свою чергу, робить не вигідними інвестиції та саме виробництво якісного молока; традиційні технології, що застосовуються в умовах існуючих ферм та молочнотоварних виробництв, не здатні забезпечувати якість молока, яка б відповідала стандартам європейського та світового ринків [6]. Таким чином, забезпечення сталого розвитку молочного скотарства потребує активізації державних інституцій із адаптації законодавчо-нормативного регулювання галузі молочного скотарства до світових стандартів, створення умов для пільгового кредитування товаровиробників на закупівлю племінного поголів'я, будівництво, реконструкцію, переоснащення корівників, модернізацію доїльного обладнання тощо.

Формування взаємовигідних відносин між виробниками молока та переробними підприємствами із залученням науково-дослідних та навчальних закладів та за активної протекціоністської політики держави дозволить не лише відродити галузь молочного скотарства в країні, але й сприятиме її сталому розвитку на інноваційно-інтенсивній основі.

Висновки. Проведені дослідження свідчать, про зменшення чисельності поголів'я корів впродовж 2010-2014 рр. у сільськогосподарських підприємствах Уманського району на 13,2%. Незважаючи на позитивну динаміку продуктивності корів, зменшення їх поголів'я стало визначальним чинником скорочення валового надою молока у сільськогосподарських підприємствах Уманського району, що зменшився на 1,9%. Проведений аналіз розвитку галузі молочного скотарства у сільськогосподарських підприємствах Уманського району свідчить про те, що основні обсяги виробництва і реалізації молока зосереджено на двох підприємствах – ДП «Умань Агро» та ТОВ «Агровіт». Сумарна частка даних підприємств у поголів'ї корів молочного стада у 2014 р. перевищує 40%, а у обсягах виробництва і реалізації молока складає більше 50%. Встановлено, що одним із факторів, що стримує розвиток галузі молочного скотарства в сільськогосподарських підприємствах, є відсутність цінового паритету та випереджаючі темпи росту витрат відносно підвищення цін реалізації молока. Дослідження динаміки ціни свідчить про наявність оберненої залежності ціни від кількості виробленого і реалізованого молока. Основна маса молока реалізується сільськогосподарськими підприємствами Уманського району за двома каналами безпосередньо переробним підприємствам та посередницьким структурам. При цьому, має місце чітка залежність рівня цін на молоко від каналу реалізації. Врегулювання відносин між виробниками молока та переробними підприємствами із залученням науково-дослідних та навчальних закладів та за активної протекціоністської політики держави дозволить не лише відродити галузь молочного скотарства в країні, але й сприятиме її сталому розвитку на інноваційно-інтенсивній основі. Дослідженнями

встановлено, що перехід молочного скотарства на інноваційно-інвестиційну модель розвитку та всебічна інтенсифікація галузі є ключовим фактором підвищення її ефективності та конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. Антощенкова В.В. Експортний потенціал молокопродуктового сектору України / В. В. Антощенкова // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. – 2015. – Вип. 162. – С. 72-80.
2. Безсмертна О.В. Управління якістю молока в системі антикризового управління / О.В. Безсмертна, І.В. Шварц, Н.М. Тарасюк // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2015. – № 1. – С. 43-48.
3. Бінерт О.В. Якість молочної продукції як конкурентна перевага на ринку / О.В. Бінерт // Інноваційна економіка. – 2013. – № 1(39). – С. 205-207.
4. Економіка виробництва молока і молочної продукції в Україні: Моногр. / За ред. П.Т. Саблука і І.В. Бойка. – К.: ННЦ ІАЕ, 2005. – 340с.
5. Ладика В. І. Молочне тваринництво України: стан та перспектива / В. І. Ладика, Л. В. Бондарчук // Вісник Сумського національного аграрного університету : науковий журнал. - Сер. "Тваринництво" / Сумський національний аграрний університет. - Суми : СНАУ, 2014. - Вип. 2/2 (25). - С. 3-10.
6. Мрачковська Н.К. Інвестиційне забезпечення розвитку галузі молочного скотарства / Н.К. Мрачковська. // Економіка. Управління. Інновації. – 2015. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2015_1_25.pdf
7. Свиноус І.В. Сучасний стан та шляхи удосконалення організаційно-економічних відносин між сільськогосподарськими товаровиробниками і молокопереробними підприємствами / І.В. Свиноус // Інноваційна економіка. – 2011. – №21. – С. 9-13.
8. Семенда Д.К. Рівень інтенсифікації виробництва молока та оцінка його ефективності в аграрних формуваннях Черкащини / Д.К. Семенда, О.В. Семенда // Збірник наукових праць Харківського НАУ. – Х: ХНАУ, 2014. – Серія «Економічні науки». – №5. – С. 162-169.
9. Чугаєвська С.В. Організаційно-правові аспекти забезпечення інноваційних процесів в молокопродуктовому підкомплексі / С.В. Чугаєвська // Економіка. Управління. Інновації. – 2015. – Вип. № 1 (13). – С. 42- 52.

Список джерел у транслітерації / References

1. Antoshchenkova V.V. Eksportnyi potentsial molokoproduktovoho sektoru Ukrainy / V. V. Antoshchenkova // Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka. – 2015. – Vyp. 162. – S. 72-80.
2. Bezsmertna O.V. Upravlinnia yakistiu moloka v systemi antykrizovoho upravlinnia / O.V. Bezsmertna, I.V. Shvarts, N.M. Tarasiuk // Visnyk Vinnytskoho politekhnichnoho instytutu. – 2015. – # 1. – S. 43-48.
3. Binert O.V. Yakist molochnoi produktsii yak konkurentna perevaha na rynku / O.V. Binert // Innovatsiina ekonomika. – 2013. – # 1(39). – S. 205-207.
4. Ekonomika vyrobnytstva moloka i molochnoi produktsii v Ukraini: Monohr. / Za red. P.T. Sabluka i I.V. Boika. – K.: NNTs IAE, 2005. – 340s.

5. Ladyka V. I. Molochne tvarynnytstvo Ukrainy: stan ta perspektyva / V. I. Ladyka, L. V. Bondarchuk // Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu : naukovyi zhurnal. - Ser. "Tvarynnytstvo" / Sumskiy natsionalnyi ahrarniy universytet. - Sumy : SNAU, 2014. - Vyp. 2/2 (25). - S. 3-10.

6. Mrachkovska N.K. Investytsiine zabezpechennia rozvytku haluzi molochnoho skotarstva / N.K. Mrachkovska. // Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii. – 2015. – # 1. – Rezhyhm dostupu: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2015_1_25.pdf

7. Svynous I.V. Suchasnyi stan ta shliakhy udoskonalennia orhanizatsiino-ekonomichnykh vidnosyn mizh silskohospodarskymy tovarovyrobnykamy i molokopererobnymy pidpriemstvamy. // Innovatsiina ekonomika. – 2011. – # 21. – S. 9-13.

8. Semenda D.K. Riven intensyfikatsii vyrobnytstva moloka ta otsinka yoho efektyvnosti v ahrarnykh formuvanniakh Cherkashchyny / D.K. Semenda, O.V. Semenda // Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho NAU. – Kh: KhNAU, 2014. – Seriiia «Ekonomichni nauky». – #5. – S. 162-169.

9. Chuhaievska S.V. Orhanizatsiino-pravovi aspekty zabezpechennia innovatsiinykh protsesiv v molokoproduktovomu pidkompleksi / S.V. Chuhaievska // Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii. – 2015. – Vyp. # 1 (13). – S. 42- 52.

ANNOTATION

DEVELOPMENT OF DAIRY FARMING IN THE AGRICULTURAL ENTERPRISES OF REGION

KOROTIEIEV Mykola, Candidate of Economic Sciences, associate professor, associate professor of the Department of Economics, Uman National University of Horticulture (Uman)

KOLESOV Oleksandr, Candidate of Economic Sciences, associate professor, associate professor of the Department of Economics and Analysis, Vinnytsia National Agrarian University (Vinnytsia)

KHARENKO Andrii, Candidate of Economic Sciences, associate professor, associate professor of the Department of Marketing, Uman National University of Horticulture (Uman)

The research of development of the branch of dairy cattle breeding in agricultural enterprises in Uman district, Cherkasy region is done in the article. The trends of changes in the number of cows, their productivity and gross milk yield and the factors under which they are formed are considered. The leading enterprises in the region and indicators of their activities are determined. The economic efficiency of dairy cattle breeding in the enterprises of the district is analyzed. The distribution channels of milk and their impact on purchase prices are studied. It is established that one of the factors hindering the development of the branch of dairy cattle breeding in agricultural enterprises is the lack of price parity and accelerated growth of expenses relative price increase of milk. It is

determined that the further development of dairy cattle breeding requires establishing mutually beneficial cooperation with producers of processing enterprises with the participation of state institutions based on the formation of cluster structures. The necessity of intensification of the branch of dairy cattle breeding as one of the main ways of increasing its efficiency and competitiveness is grounded.

Key words: agricultural enterprises, cattle breeding, milk, production, efficiency, intensification, pricing policy.

Tabl. 4. Figure. 2. Lit. 9.

**АННОТАЦИЯ
РАЗВИТИЕ МОЛОЧНОГО СКОТОВОДСТВА В
СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ РЕГИОНА**

КОРОТЕЕВ Николай Анатольевич,
кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономики,
Уманский национальный университет садоводства
(г. Умань)

КОЛЕСОВ Александр Станиславович,
кандидат экономических наук, доцент,
доцент кафедры экономики и анализа,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница)

ХАРЕНКО Андрей Александрович,
кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры маркетинга,
Уманский национальный университет садоводства
(г. Умань)

В статье проведено исследование развития отрасли молочного скотоводства в сельскохозяйственных предприятиях Уманского района Черкасской области. Определены тенденции изменения поголовья коров, их производительности, валового надоя и факторы, под влиянием которых они формируются. Определены ведущие предприятия отрасли на территории района и рассмотрены показатели их деятельности. Проанализирована экономическая эффективность молочного скотоводства на предприятиях района. Исследованы каналы реализации молока и их влияние на уровень закупочных цен. Установлено, что одним из факторов, сдерживающих развитие отрасли молочного скотоводства в сельскохозяйственных предприятиях, является отсутствие ценового паритета и опережающие темпы роста расходов относительно повышения цен реализации молока. Определено, что дальнейшее развитие молочного скотоводства требует налаживания взаимовыгодного сотрудничества товаропроизводителей и перерабатывающих предприятий с участием государственных институтов на основе формирования кластерных структур. Обоснована необходимость всесторонней интенсификации отрасли молочного скотоводства как одного из основных направлений повышения ее эффективности и конкурентоспособности.

Ключевые слова: сельскохозяйственные предприятия, скотоводство, молоко, производство, эффективность, интенсификация, ценовая политика.

Табл. 4. Рис. 2. Лит. 9.

Інформація про авторів

КОРОТЄЄВ Микола Анатолійович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, Уманський національний університет садівництва (23305, м. Умань, вул. Інститутська, 1, e-mail: nickoroteyev@rambler.ru)

КОЛЕСОВ Олександр Станіславович – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та аналізу, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: sashaukraine@ukr.net)

ХАРЕНКО Андрій Олександрович - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри маркетингу, Уманський національний університет садівництва (23305, м. Умань, вул. Інститутська, 1, e-mail: ira2110@ukr.net)

KOROTIEIEV Mykola – Candidate of Economic Sciences, associate professor, associate professor of the Department of Economics, Uman National University of Horticulture (23305, Uman, Instytutska Str.1, e-mail: nickoroteyev@rambler.ru)

KOLESOV Oleksandr – Candidate of Economic Sciences, associate professor, associate professor of the Department of Economics and Analysis, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, Sonyachna Str, 3, e-mail: sashaukraine@ukr.net)

KHARENKO Andrii – Candidate of Economic Sciences, associate professor, associate professor of the Department of Marketing, Uman National University of Horticulture (23305, Uman, Instytutska Str.1, e-mail: ira2110@ukr.net)

КОРОТЕЕВ Николай Анатольевич – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономики, Уманский национальный университет садоводства (23305, г. Умань, ул. Институтская, 1, e-mail: nickoroteyev@rambler.ru)

КОЛЕСОВ Александр Станиславович – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономики и анализа, Винницкий национальный аграрный университет (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: sashaukraine@ukr.net)

ХАРЕНКО Андрей Александрович – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры маркетинга, Уманский национальный университет садоводства (23305, г. Умань, ул. Институтская, 1, e-mail: ira2110@ukr.net)

